Bijlage 5: Beleidskeuzes uitgelegd CW3.1. formulier

Betere vroegsignalering

Beleidskeuzes uitgelegd **Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW3.1)**	
Doel(en)	Het doel is met vroegsignalering in een vroeg stadium hulp aan te bieden aan mensen met geldzorgen. Zo kunnen problematische schulden en bedreigende situaties (zoals huisuitzetting en afsluiting van energie of drinkwater) voorkomen worden. Sinds de wetswijziging van 2021 biedt de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ruimte voor het uitvoeren van vroegsignalering. Dit creëert de grondslag voor deling van signalen van achterstanden van vaste lasten (momenteel energie, drinkwater, huur en zorgverzekering; samen signaalpartners) met gemeenten die aanleiding zijn voor gemeenten om uit eigen beweging schuldhulpverlening aan te bieden. Alle gemeenten voeren sinds de wetswijziging vroegsignalering uit. Via een proactief hulpaanbod trachten zij de inwoner te bereiken en hulp aan te bieden ter voorkoming van problematische schulden en afsluiting of woningontruiming. In bestuurlijke afspraken zijn de volgende doelen vastgesteld: - Toe te werken naar het verdubbelen van het bereik van vroegsignalering tot 40%[1] - Toe te werken naar het halveren van het percentage signalen dat niet wordt opgepakt vanwege onvoldoende kwaliteit of ongewenste (BRP-)uitval, tot 9%.[2]
Beleidsinstrumenten(en)	Het beleidsinstrument dat gekozen is, is een storting in het Gemeentefonds samenhangend met bestuurlijke afspraken met o.a. gemeenten waarin wordt afgesproken dat deze middelen worden ingezet voor de verbetering van vroegsignalering. De bestuurlijke afspraken zijn op 24 september ondertekend tussen alle branches van signaalpartners, Divosa, NVVK en VNG en SZW. De afspraken houden in dat partijen minimaal tot en met 2029 verbetermaatregelen doorvoeren om deze doelen te bereiken. Daarbij is het wenselijk deze middelen structureel beschikbaar te stellen om ook het behaalde resultaat te verankeren.

[1]Uitgaande van een gelijkblijvend aantal opgepakte meldingen, waarbij we uitgaan van het aantal meldingen in 2024 (ca. 705.000). Bij een streven naar een bereik van 40% komt dit uit op circa 280.000 meldingen waarbij succesvol contact is gelegd in 2029.

[2]Een signaal dat niet aan het wettelijke vereiste voldoet, mag de gemeente niet verwerken gezien de vereiste proportionaliteit van de verwerking (Handreiking Wgs, Autoriteit persoonsgegevens, p.6). In 2024 wordt 17% van de signalen niet opgepakt. In 2024 is voor het eerst gekeken naar de redenen waarom signalen niet worden opgepakt. Circa de helft komt door uitsluiting BRP (24%) en vanwege het feit dat het signaal onterecht is (28%). Andere redenen zijn 'bekend bij SHV', 'herhaalde melding' en 'overig'. We beogen voor 2029 dat het percentage niet-opgepakte signalen is gehalveerd ten opzichte van 2024.

<table>
<tr><td>Financiële gevolgen voor het Rijk</td><td>Vanuit SZW wordt een bijdrage geleverd in het realiseren van de doelstellingen van de bestuurlijke afspraken door jaarlijks 20 miljoen structureel beschikbaar te stellen. Daarmee worden voor het overgrote deel gemeenten ondersteund via het gemeentefonds en middelen gereserveerd voor landelijke initiatieven die bijdragen aan deze verbetermaatregelen.

De voorgenomen uitgaven zijn van de middelen uit het basispakket IBO problematische schulden. Hiervan zijn de middelen over 2025 & 2026 inmiddels beschikt (via de meicirculaire 2025 & 2026 via het gemeentefonds) en worden de structurele middelen van tijdens de augustusbesluitvorming aan gemeenten overgeheveld. Dit landt in de septembercirculaire 2026.

Zoals opgenomen in de bestuurlijke afspraken is het voor een verantwoorde voortzetting van de inspanningen door gemeenten na die periode, van belang dat met gemeenten afspraken zijn gemaakt over een structurele financiële impuls voor de verbetering van vroegsignalering. Daarom zijn deze middelen ook structureel beschikbaar gesteld.

<table>
<tr><td>Jaar</td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td><td>2030</td><td>2031</td><td>Struc.</td></tr>
<tr><td>Bedrag in miljoen</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren</td><td>Niet van toepassing.</td></tr>
<tr><td>Nagestreefde doeltreffendheid</td><td>Doordat gemeenten vroegtijdig signalen van financiële problemen ontvangen, kunnen zij in contact met hun inwoners passende hulp bieden. Wanneer meer mensen vroegtijdig in beeld zijn bij gemeentelijke schuldhulpverlening, kunnen problematische schulden en bedreigende situaties worden voorkomen. Dit beoogt dat vroegsignalering een bijdrage levert aan een afname van de problematische schuldenproblematiek in Nederland.

In de wetsevaluatie van vroegsignalering wordt geconcludeerd dat dit beleidsinstrument doeltreffend is, omdat het bijdraagt aan het voorkomen en verminderen van problematische schulden. Ook wordt in de wetsevaluatie geconcludeerd dat door de inzet van vroegsignalering:
• meer mensen met (dreigende) problematische schulden een passend hulpaanbod ontvangen en accepteren;
• drempels voor toegang tot integrale schuldhulpverlening omlaag gaan;
• betalingsproblemen niet verder verslechteren en daarmee bedreigende situaties worden voorkomen, en dat schuldhulpverlening hierdoor effectiever is.

De aanbevelingen om de doeltreffendheid verder te vergroten zijn meegenomen in eerdergenoemde bestuurlijke afspraken en verbetermaatregelen.</td></tr>
</table>

Nagestreefde doelmatigheid	Vroegsignalering is doelmatig als de baten van het beleid - in dit geval het voorkomen van problematische schulden - tegen de laagst mogelijke inzet van (financiële) middelen en met zo min mogelijk ongewenste neveneffecten (beiden kosten) worden bewerkstelligd. Problematische) schulden leiden tot verschillende grote maatschappelijke kostenposten, die samenhangen met onder meer levensstandaard en gezondheid. Deze kosten zijn eerder in het IBO problematische schulden op minimaal € 8,5 miljard per jaar geschat.[3] Vanuit het IBO is geadviseerd om de inzet van vroegsignalering te verbeteren. De evaluatie geeft aan dat vroegsignalering bijdraagt aan het doel om problematische schulden te voorkomen en dat elke investering ter voorkoming van deze problematische schulden (kosten) in beginsel waardevol is. Vroegsignalering helpt de maatschappelijke kosten van (problematische) schulden omlaag te krijgen. Deze kosten slaan voornamelijk bij andere domeinen neer; zoals bij werkgevers door verzuim van werknemers en verminderde arbeidsproductiviteit als gevolg van stress, bij de gezondheidszorg, en bij overheidsorganisaties als de Belastingdienst door de kosten als gevolg van invordering[3]. Omdat de brede baten van het voorkomen van schulden niet enkel bij gemeenten neerslaan kan dit budget niet uit gemeentelijk budget worden voorgeschoten. Uit de wetsevaluatie van Vroegsignalering volgt dat de kosten die vastelastenpartners en gemeenten moeten maken voor de uitvoering van vroegsignalering beperkt zijn. De kosten van vroegsignalering bedragen voor alle gemeenten gezamenlijk (in de huidige uitvoering) jaarlijks ca. € 50 miljoen. Voor alle vastelastenpartners wordt dit op ca. € 3,1 miljoen geschat.[4] Uit monitoringsgegevens blijkt dat het aantal signalen dat gemeenten ontvangen van betalingsachterstanden toeneemt (ca. 1 miljoen in 2025, in 2021 waren dat er 650.000). Hierdoor zijn er ook meer mensen in contact gekomen met gemeenten (circa 157.000 in 2024) en dit heeft ook geleid tot een toename van mensen die hulp hebben geaccepteerd (circa 49.000 mensen). Uit de evaluatie blijken ook de positieve opbrengsten van vroegsignalering. En dat het op deze manier investeren in het voorkomen en oplossen van schulden zich altijd terugverdient, waardoor het een doelmatige besteding van middelen is. Ondanks het uitvoeren van diverse analyses kunnen de onderzoekers deze conclusies echter niet cijfermatig staven met daadwerkelijke baten in relatie tot de kosten van vroegsignalering. Daarbij toont de evaluatie aan dat het huidige cijfermatige bereik van vroegsignalering een onderschatting van het daadwerkelijke bereik is. Het onderzoek noemt enkele positieve (neven)effecten die niet altijd zijn terug te zien in getallen over de resultaten op korte termijn, maar wel bijdragen aan de doelmatigheid. Zo draagt vroegsignalering eraan bij dat mensen een positief beeld van de gemeente en andere hulpverlening hebben of krijgen. Hierdoor wordt de kans groter dat mensen op een later moment hulp accepteren of in ieder geval weten waar zij terecht kunnen voor hulp bij hun geldzorgen of op andere leefgebieden. De proactieve houding van gemeenten bij vroegsignalering kan zo ook een belangrijke rol spelen bij het herstellen van het vertrouwen in de overheid. Vroegsignalering kan daarnaast mensen helpen om hun eigen (financiële) situatie beter te begrijpen waardoor ze meer rust ervaren. De aanbevelingen om de doelmatigheid verder te vergroten zijn meegenomen in eerdergenoemde bestuurlijke afspraken en verbetermaatregelen.

[3]Kamerstukken II, 2023-2024, 24 515, nr. 766
[4]Kamerstukken II, 2024-2025, 24 515, nr. 812

Evaluatieparagraaf	• De evaluatie van het beleidsinstrument is in 2025 afgerond met als conclusie dat dit instrument doeltreffend en doelmatig is; Ook het IBO Problematische schulden is positief over vroegsignalering[5]; • Monitoring en evaluatie op de stand van vroegsignalering in Nederland en de voortgang van het bereiken van de doelen uit de bestuurlijke afspraken (voorliggende afspraken) vindt plaats via de Divosa Monitor Vroegsignalering en het project Data Delen Armoede en Schulden; • De rapportage van de voortgang en tussentijdse evaluatie vindt plaats in de periodieke rapportage over het Nationaal Programma Armoede & Schulden.

[5]Kamerstukken II, 2024-2025, 24 515, nr. 770

Noodfonds energie

De zeven onderdelen van Beleidskeuzes uitgelegd/CW 3.1

1 Doel(en)	Het doel van het fonds is om kwetsbare huishoudens met een laag inkomen en een relatief hoge energierekening in de winter van 2026/2027 financieel tegemoet te komen.
2 Beleidsinstrument (en)	Kansrijke opties zijn het structureel verlagen van de energierekening via verduurzaming, een permanent publiek energiefonds voor gerichte steun, en betere toegang tot bestaande regelingen door centrale informatiepunten en actieve doorverwijzing. Om het nu urgente probleem van stijgende energieprijzen het hoofd te bieden, is een tijdelijk publiek energiefonds dat kwetsbare huishoudens voor de korte termijn verlichting kan brengen en een verbinding legt naar meer structurele oplossingen, een kansrijke beleidsoptie.
3 Financiële gevolgen voor het Rijk	Er is €193 miljoen gereserveerd voor het Noodfonds Energie. Deze middelen zijn bestemd voor zowel de uitvoeringskosten als de tegemoetkomingen zelf. Naar verwachting komen circa 450.000 huishoudens in aanmerking voor een tegemoetkoming van gemiddeld €360. Hierbij is relevant dat er geen sprake is van een op=op-regeling zoals bij eerdere edities van TNE het geval was. Iedereen die een aanvraag doet en aan de voorwaarden voldoet, krijgt de tegemoetkoming.
4 Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren	De maatschappelijke impact is aanwezig. Door de tijdelijke ondersteuning hebben huishoudens met lagere energiekosten een hoger besteedbaar inkomen. Ook wordt het risico op betalingsachterstanden bij huishoudens verminderd. Daarnaast voorkomt het dat huishoudens hun woning moeten verlaten.
5 Nagestreefde doeltreffendheid	De tegemoetkoming biedt directe financiële hulp aan huishoudens in acute nood, wat sociale onrust en gezondheidsproblemen (bijv. koude woningen) voorkomt. Het biedt daarnaast gerichte ondersteuning, omdat het kan worden afgestemd op huishoudens met de hoogste energielasten en laagste inkomens.
6 Nagestreefde doelmatigheid	Het is kosteneffectief op korte termijn, omdat het duurdere gevolgen als gezondheidskosten door te koude woningen (tijdelijk) voorkomt. Het is relatief makkelijk te implementeren omdat het – anders dan wetgeving in formele zin – minder tijd kost.
7 Evaluatieparagraaf	Omdat het een publieke regeling betreft is SZW voor de uitvoering van een evaluatie gebonden aan onderstaande punten: • Evalueren van doelmatig- en doeltreffendheid; • Lessen trekken zodat deze inzichten benut kunnen worden bij de ontwikkeling van toekomstig beleid. Om de effectiviteit van het fonds te waarborgen, monitoren we maandelijks het bereik en de kosten, evalueren we jaarlijks de impact op energiearmoede, en passen we het beleid aan op basis van tussentijdse inzichten. Ook zal er, wanneer het fonds gesloten is, een evaluatie plaatsvinden op doelmatig- en doeltreffendheid van het Noodfonds Energie.